

ÚJPEST
1840

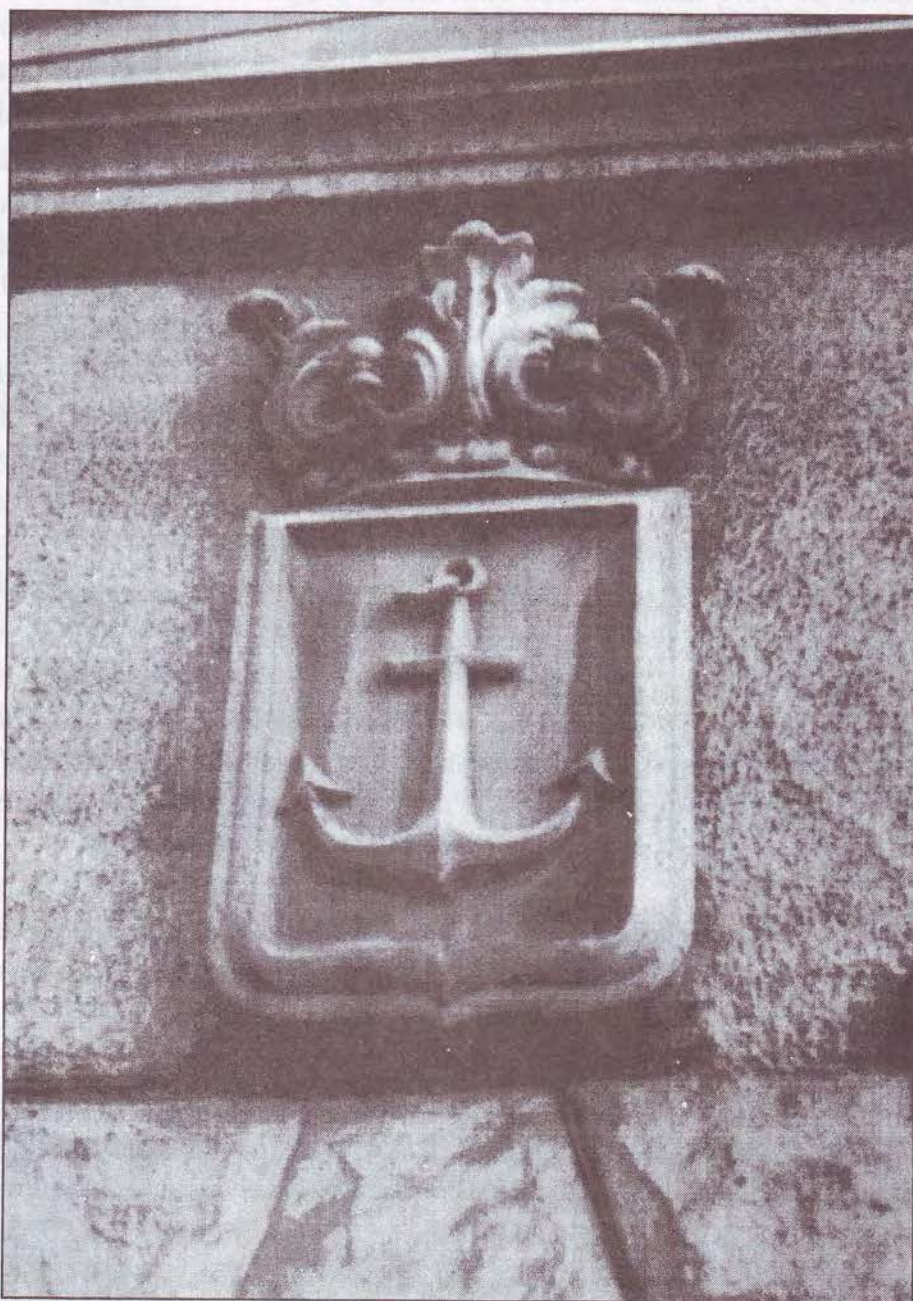
Újpesti Helytörténeti Értesítő

2000. január

VII. évfolyam 1. szám

ÚJPEST A XX. SZÁZADBAN

Újpest címere a szülőotthon falán

(Archív kép)

Kedves Olvasó!

Szemünknek, kezünknek egyaránt szokatlan még a 2000-es szám. Naptárainkon látva, dátumként leírva egyaránt meghökkentő, mert még sokáig az jut majd eszünkbe, tényleg mögöttünk maradt a XX. század, tényleg már egy új évezred polgárai vagyunk, tényleg már múlt, a közeli tegnap? Ugyanekkor megfogalmazódik a kérdés is, mit hoz az új évszázad, mi lesz majd könnyebb, vagy tán nehezebb, boldogabbak leszünk vagy még rosszabb és riasztóbb jövő áll előttünk? A történelmet szerető és ismerő emberek jól tudják, a múlt tudománya azért vonzó és tanulságos, mert egyetemes emberi tapasztalatokat gyűjt össze, azokat rendezi és ezzel segíti a jövő okosabb tervezését, az előre látható hibák elkerülését. Ha ez nem mindig sikerül, erről nem a történelem tehet, hanem a mindenkori szereplők, mi magunk. Újpest 160 esztendő történelme csepp a tengerben, hazánk ezer esztendő történelmében. Számunkra azonban nagyon fontos, mert Újpest egykori és ma élő polgárainak kollektív múltja közös értékünk és gondozásra szoruló örökségünk. Újpest történelmének minden esztendeje fontos tanulságokat hordoz. Őseink akik itt a futó homokon álmodtak meg egy várost, virágzó ipart, nem voltak a sors kegyeltjei, pénzüket vagyonukat nem szerencsejátékon nyerték, hanem keményen megdolgoztak érte. Nem palotákat építettek, hanem lakásokat, ahol élni lehetett, bár sok ide látogatónak ez nem tetszett. Újpesten tisztos iparosok, kereskedők és munkások éltek, egymással és környezetükkel harmóniában. Atmoszférája volt ennek a településnek, amit nem csak a szép Duna-partnak, a ligetes Palotai erdőnek köszönhattunk, hanem az itt élő embereknek, akik közül többen mint művészek, tudósok, iparteremtő vállalkozók ide, Újpesthez kötődtek sorsukat, nem csak azért, mert itt olcsóbb volt talán az élet, hanem, mert szívből szerették városunkat.

Amikor a XX. századot búcsúztatjuk, gondoljunk ezekre a nagy egyéniségekre. Gondoljunk Ugró Gyulára és Semsey Aladárra a két híres polgármesterre, gondoljunk a Wolfner családra, a hazai bőripar megteremtőire vagy Aschner Lipótra, aki nemcsak egy új iparág lelkes vezéregyénisége volt, de ízig-vérig újpesti polgár, nagy sportbarát és mecénás is. Jusson eszünkbe Kereszty és Wolf Emil neve, a Chinoint létrehozó két mérnöké, vagy a később világhírűvé lett Bay Zoltán, Bródy Imre, Pfeiffer Ignác emléke. Vagy gondoljunk a művészekre, az egykor itt élt Derkovits Gyulára, Babits Mihályra, Vedres Márkra, a Major családra, Passuth Lászlóra, Erkel Gyulára és sorolhatnánk naphosszat neveiket.

Kedves Olvasó!

Ennek a szép örökségnek gondozását vállalta fel az Újpesti Helytörténeti Alapítvány, és vállalták Újpest múltját szorgalmasan és elkötelezetten kutató helytörténészek. Hála Istennek, hogy egyre több fiatalat vonz a történelem izgalmas, fordultatos kalandja, egyre többen kutatnak és publikálnak, én pedig a Helytörténeti Értesítő szerkesztőjeként, boldogan igyekszem közölni írásaikat. Legyen közös ünnepünk a harmadik évezred érkezése és legyen közös az elhatározás: okultunk múltunkból, erőt merítettünk az előttünk élt nemzedék példájából, legyen közös élményünk az az Újpest, ami majd megfelel a XXI. század igényeinek és az újpesti polgárok reményeinek. Ebben segítsen minket az Úristen!

Virradjon ránk, gyermekeinkre egy boldogabb új évszázad. Barátsággal köszönti Önt:

a Szerkesztő.

ÚJPEST A XX. SZÁZADBAN*

Ez az összeállítás visszapillantás Újpest XX. századi történelmére. Azzal a szándékkal közöljük, hogy segítséget nyújtsunk az érdeklődőknek Újpest fejlődésének jobb megismeréséhez, felkeltsük figyelmét azoknak, akik nem ismerik szülővárosuk, lakóhelyük történelmét. A kronológia nem teljes, további szorgalmas kutatómunkával lehet majd megrajzolni a mögöttünk hagyott 100 esztendő izgalmas és tanulságos történetét. Reméljük, hogy talán nem a túl távoli jövőben azt is olvashatják az érdeklődők.

1900

Újpest közigazgatási státusa: nagyközség.

Bíró: LINDT JÁNOS

Törvénybíró: HOCHBAUM JAKAB

Közgyám: KÁRPÁTI JÓZSEF

Pénztáros: RADICS DÁVID

Esküdtek: KUTHY ISTVÁN, GERŐ ZSIGMOND, ERŐS ANTAL, BARTA MÓR, BÚSFY ISTVÁN, DIAMANTSTEIN LAJOS, KRAPP MIHÁLY, HAJDÚ JÁNOS, BALOG ÁRMIN és MEDVECHKY JÓZSEF

Újpest országgyűlési képviselője: WOLFNER TIVADAR volt.

Egyházi vezetők: ILLEK VINCE róm. kat. plébános, GEDULY LAJOS ev. esperes, MÁDY LAJOS ref. lelkész és dr. VENETIANER LAJOS főrabbi voltak

A lakosok száma: 41.858 fő, ebből 20.514 férfi és 21.344 nő. Nemzetiségük szerint 35.277 magyar, 4213 német, 1261 szlovák, 17 román, 61 horvát, 44 szerb és 985 egyéb származású volt. Vallásuk szerint 28.386 római katolikus, 313 görög katolikus, 3702 református, 2067 evangélikus, 20 unitárius, 7331 zsidó, 39 ismeretlen felekezetű.

Ebben az esztendőben az élve születettek száma 1725 fő, a meghaltak száma 973 fő volt. A lakóházak száma 2314, az iparosok száma 1773 fő, a gyárak száma 15, az egyesületek száma 12. A kikötő áruforgalma 29.200 tonna volt.

Ebben az évben adták át az új községházat

(épült BÖHM HENRIK és HEGEDŰS ÁRMIN tervei szerint) és kezdte el működését a JÁRÁSBÍRÓSÁG.

1901

- Termelni kezdett az EGYESÜLT VILLAMOSSÁGI Rt.(később Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt.). Elkészültek a gyárépületek amelyeket WELLISCH SÁNDOR és GYULA építési vállalkozók építettek.

- Átadták az Erzsébet utcai elemi iskola épületét.

- A lecsapolt GYÁLI tó helyén a MÁV talaj-erősítő munkákat végzett.

- Elkezdte működését az ÚJPESTI KERESKEDELMI ÉS IPARBANK.

- Megépült és működni kezdett a MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK ISTVÁNTELKI FŐMŰHELYE.

- GEWRICH GYÖRGY vezetésével megalakult az önálló újpesti baptista gyülekezet.

1902

- Felszentelték a KÓSA LAJOS építész által tervezett, bővített evangélikus templomot.

- Megkezdődött a tanítás a BAUMGARTEN SÁNDOR és HERCZEGH ZSIGMOND tervei szerint felépített Attila és Lőrinc utcai iskolákban.

*A kronológiát FEJES ANTAL, HIRMAN LÁSZLÓ, IVÁNYINÉ KONRÁD GIZELLA, KADLECOVITS GÉZA, OPAUSZKI VIKTÓRIA és Dr. SZERÉNYI ANTALNÉ helytörténeti kutatók állították össze.

- Megépült a FERENC JÓZSEF téri (ma Tanoda tér) és a TOLDY utcai (ma Langlet Waldemar) iskolák épülete.

- Megalakult a ÚJPEST-RÁKOSPALOTAI ATHLETIKAI KLUB (URAK)

1903

- Megépült a KIRÁLY és a DIÓFA (ma Kassai) utcák sarkán az újpesti áruzsarnok.

- Működni kezdett a LŐRINC utcai I. sz. polgári leányiskola.

- Megnyitották a Szúnyog szigeten (ma Népsziget) az UTE pályát.

- Termelni kezdett az Erzsébet u. 2-4 sz. alatt a GYÖRFFY KORNÉL ÉRC-, FÉM- és VASÁRUGYÁR. Ebben az épületben működött később a BAEDER ILLATSZERGYÁR.

- Megalakult a Dr. KELETI és MURÁNYI VEGYÉSZETI GYÁR (később Porfestékgyár) a Váci út 75. sz. alatt.

- A Zrínyi utca 5. sz. házban PÖRGE GERGELY és BACHMANN KÁROLY vezetésével festőiskola nyílt.

1904

- WOLFNER LAJOS újpesti börgyáros érdemeiért a királytól „újpesti” előnévvel nemességet, Újpest tanácsától díszpolgári címet kapott.

- Megkezdte rendszeres előadásait a „THÁLIA TÁRSULAT”.

1905

- Átadták Újpesten az URAK SPORTTELEPÉT.
- Megkezdődött a tanítás az ÚJPESTI KÖZSÉGI GIMNÁZIUMBAN. Az iskola első igazgatója: KLIMA LAJOS.

- Megalakult az első újpesti hivatásos TŰZOLTÓSÁG.

- Megalakult a PHÖBUS VILLAMOSSÁGI Rt.

- Az újpesti szabadkőműves VERITAS

PÁHOLY megnyitotta az első nyilvános köz-könyvtárat.

- Súlyos tűzvész pusztított a WOLFNER BÖRGYÁRBAN.

1906

- Ünnepelesen átadták az „ÚJPESTI SZEGÉNY GYERMEKKÓRHÁZ” (ma Árpád Kórház) első épületét.

- Istvántelken a MÁV hattantermes iskolát építtetett.

- Elkészült az ISTVÁNTELKI FŐMŰHELY két víztornya.

- Megkezdődött a termelés a WERKNER ARTÚR által alapított HAZAI KOVÁCSOLHATÓ VAS- és ACÉLÖNTVÉNYGYÁR-ban a Váci út 51. sz. alatt.

- Újpest legnagyobb adófizető polgárai kérelmet nyújtottak be a község „rendezett tanácsú várossá” nyilvánítása érdekében.

1907

- Újpestet rendezett tanácsú várossá nyilvánították. Első polgármester: dr. UGRÓ GYULA.

- A Baross utca 100. számú épületben megnyílt a SZEGÉNYHÁZ.

- Felépült az újpesti TŰZOLTÓSÁG önálló laktanyája a Nyár u. 2. sz. alatt.

- Megalakult az ÚJPESTI REFORMÁTUS KÖR.

- Tanítani kezdett az Újpesti Polgári Leányiskolában KAFFKA MARGIT.

- Árva gyermekek gondozására letelepedtek Újpesten a karmelita apácák.

1908

- ZÁK LAJOS építész tervei szerint két oldalhajóval bővült az újpesti Főplébánia-templom.

- JABLONSKY FERENC tervei szerint felépült a Tavasz és Erzsébet utcák sarkán a JÁRÁSBÍRÓSÁG épülete.

Mi alulnottak ezennel mindeneknek adjuk tudtára, ahiképp
illet, hogy

újpesti *hagyomány*
WOLFNER LAJOS
gyárvez. Ural.

az ki, mint a község legigibb polgára, a község felviágoztatása,
kon mindig tényleg részt vett és jötekonyságával szorvódó polgár,
társai számára nyhított nyomorát, munkás és áldásdus
életnek 80-ik évfordulóját alkalmából az vánta táplált szeretet
és bizalom tanujeliül

BUDAPESTI KÖZSÉG DISZPOLGÁRÁNA

választottuk.

Minek bizonyágára, az a díszpolgári oklevele ezennel ki,
adjuk.

Kelte Újpesten, a községi képviselőtestületnek 1904. évi ju.
lius hó 25. napján tartott rendkívüli közgyűlésében.

Ráday István
h. főjegyző.

D'Ugróby ulay
h. főjegyző.

Henrichszkajoz *Mály Lajos*
hitelesítő községi képviselő.

- Megnyitotta kapuit az ÉDEN SZÍNHÁZ az Árpád és István út sarkán.

- Átadták a forgalomnak az ÚJPEST ÁLLOMÁST, a Budapest-Esztergom vasútvonalon.

- Megnyílt az URÁNIA MOZI a Tavasz utcában (ma az ADY ENDRE MŰVELŐDÉSI KÖZPONT)

- Megkezdődött az ÚJPESTI ERŐMŰ, a PHÖBUS építése.

- Az újpesti gimnáziumot állami kezelésbe vették.

- CSEPREGHY PÁL Újpest tűzoltó-parancsnoka lett.

- Szegény gyerekek ellátására NAPKÖZI OTTHON nyílt a Lőrinc és a Toldy utcában

- KISS BÉLA szerkesztésében „GYERMEK ÚJSÁG” jelenik meg.

1909

- A Gyár u. 41.-ben (később Kolozsvári, ma Munkásotthon utca) felavatták az újpesti MUNKÁSOTTHON épületét.

- Elkészült az Istvántelki Főműhely lakóháztelepe. Tervezője KÖRÖSI LAJOS.

- Újpest adott otthont a POLGÁRMESTEREK ORSZÁGOS EGYESÜLETE közgyűlésének. Magyarország 130 városának polgármestere ismerkedett a fiatal város fejlődésével.

- Megjelent az „ÚJPESTI NAPLÓ” c. hetilap.

- Megalakult a gimnázium diákjait tömörítő MÁRIA KONGREGÁCIÓ.

- Meghalt ERKEL GYULA, az ÚJPESTI ZENEISKOLA ALAPÍTÓ tanára ill. igazgatója.

1910

- Újpest város hat épületből álló járványkórházat épített.

- A városi temetőben kriptákat építettek és kerítéssel kerítették be a területet.

- Megnyitotta kapuit a VÁROSI KERESKEDŐ-TANONC ISKOLA.

- Megkezdődött a rendszeres szemétszállítás Újpesten.

- Újpest - Temesvár, Pozsony és Budapest után - a negyedik legnagyobb város lett az ipari termelésben.

- Megalakult az ÚJPESTI MUNKÁSKÉPZŐ TORNÁ EGYLET.

- Rövid ideig működött a MUNKÁS GIMNÁZIUM.

1911

- Megkezdtek a városi vízvezeték építését az István úton, és egyidejűleg a Népszigeten.

- Felépült az újpesti VÍZTORONY. Tervezői: DÜMMERLING ÖDÖN és MIHAILICH GYÖZŐ építészek.

- Megnyílt az újpesti VÁGÓHÍD HEGEDŰS ÁRMIN és BÖHM HENRIK tervei alapján.

- Almási József tervei szerint kibővítették az IPARTESTÜLET Király utcai székházát.

- Megkezdődött a tanítás a VIOLA UTCAI elemi iskolában.

- ÚJPESTI NÉPSZÍNHÁZ néven megnyílt a BÖHM HENRIK által áttervezett, és PAPIR SÁNDOR KÖLTSEGEN átépített ÉDEN SZÍNHÁZ.

- Megnyílt Újpest második filmszínháza (a volt Fény mozi helyén).

- Megalakult a Munkásotthon Zenekara.

1912

- Megkezdődött a vezetékes vízszolgáltatás Újpesten.

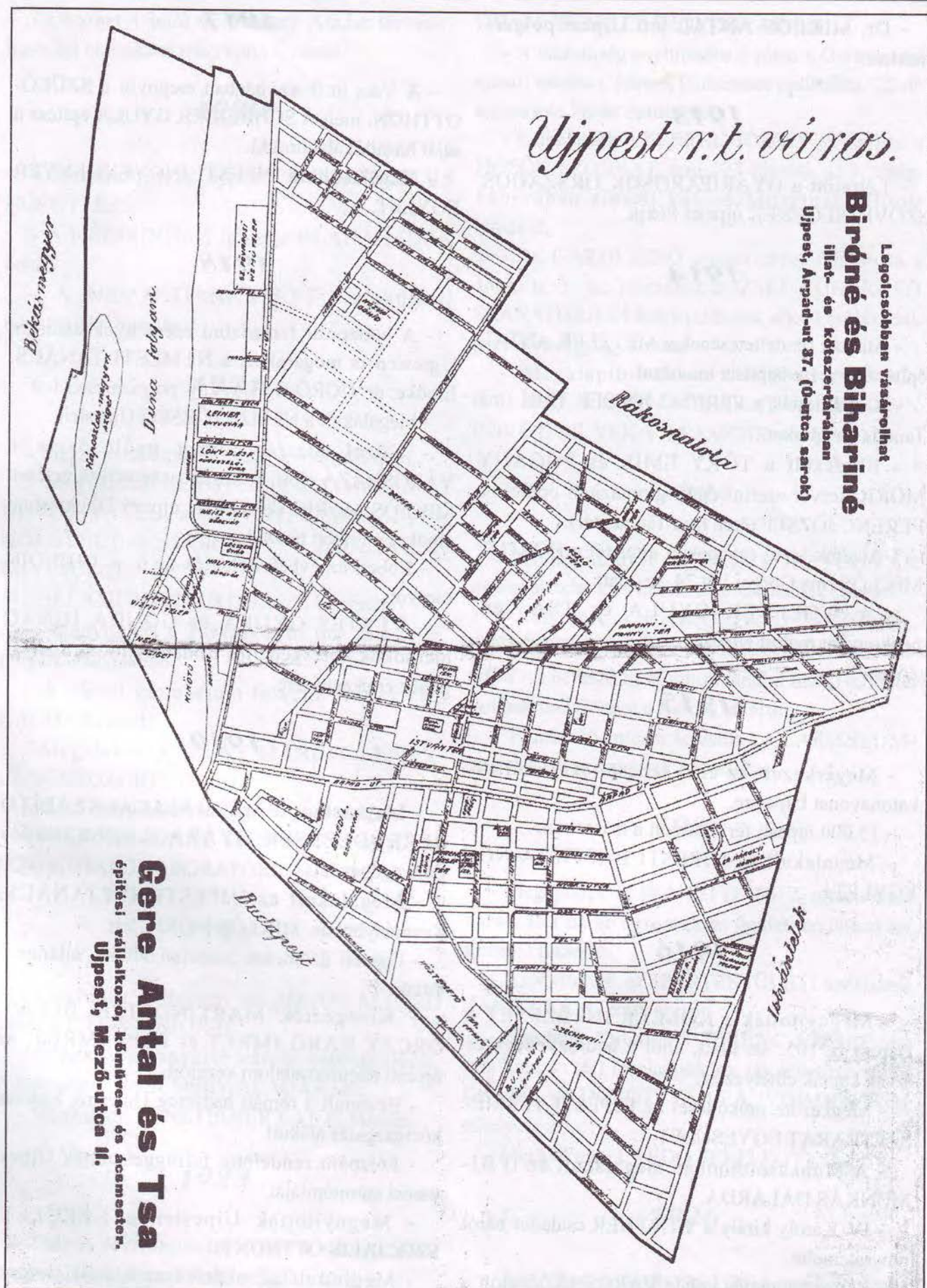
- KORB FLÓRIS műegyetemi tanár tervei alapján felépült a FŐISKOLAI SZOCIÁLIS TELEP az Erkel utca 26-ban.

- Új épületszárnnyal bővült a KÁROLYI KÓRHÁZ.

- Megkezdődött a tanítás a Béla utcai elemi iskolában.

- Felépült a CHINOIN első gyárépülete.

- Megalakult az ÚJPESTI ÖNKÉNTES MENTŐK EGYESÜLETE. Elnöke: Dr. OSSMANN MÓR.

Újpest térképe 1910-ben

- Dr. MIKLÓS ANTAL lett Újpest polgármestere.

1913

- Létrejött a GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK újpesti fiókja.

1914

- Átadták rendeltetésének a METZLER ANTAL építész tervezte baptista imaházat.

- Kialakították a FERENC JÓZSEF TÉRI (ma Tanoda tér) parkot.

- Elkészült a TÖRY EMIL és POGÁNY MÓRIC tervei szerint épült gimnázium épülete a FERENC JÓZSEF téren (ma Tanoda tér).

- Átadták az új rendőrségi épületet a HORTHY MIKLÓS (ma Görgei) út 24. sz. alatt.

- A WOLFNER GYULA és TSA cég, népkonyhát nyitott Újpesten.

1915

- Megérkezett az első sebesülteket szállító katonavonat Újpestre.

- 15.000 újpesti férfi harcolt a frontokon.

- Megalakult az ÚJPESTI BAPTISTA NŐEGYLET.

1916

- Megnyitották a KOLLÁR INTÉZETET a Baross u. 105. sz. alatt, ahol a hadiözvegyek és árvák kaptak elhelyezést.

- Megkezdte működését az ÚJPESTI TERMÉSZETBARÁT EGYESÜLET.

- A Munkásotthonban megalakult az IFJÚ-MUNKÁS DALÁRDA.

- IV. Károly király a WOLFNER családot bárói rangra emelte.

- Asszonytüntetés volt a VÁROSHÁZA előtt a súlyos liszt- és zsirhiány miatt.

1917

- A Váci út 9. sz. házban megnyílt a SZÜLŐ-OTTHON, melyet SCHREIBER GYULA építész a saját házából alakított ki.

- Megalakult az ÚJPESTI INGYENKENYÉR EGYLET.

1918

- A budapesti forradalmi események hatására Újpesten is megalakult a NEMZETI TANÁCS. Elnöke: dr. UGRÓ GYULA ny. polgármester lett.

- Megalakult a NEMZETŐRSÉG Újpesten

- Közel ötezres tömeg gyűlt össze a VÁROSHÁZA előtt. A köztársaságparti tüntetésen MIKLÓS MÓRIC (később az újpesti Direktórium elnöke) mondott beszédet.

- Ebben az évben építették az ú. n. CHINOIN tornyot.

- VÉRTES GYULA és GONDA IGNÁC mérnökök kereskedelmi irodát nyitottak bányagépek értékesítésére.

1919

- Megalakult a MECHANIKAI SZÁLÍTÓ BERENDEZÉSEK GYÁRA (később Duclos Bányagépgyár).

- Megalakult az ÚJPESTI NÉPTANÁCS. Kormánybiztos: MIKLÓS MÓRIC lett.

- Újpesti üzemeket „szocializáltak”, államosítottak.

- Kivégezték MARTINOVICH BÉLÁT, ORCZY KARÓ IMRÉT és PAPP IMRÉT, az újpesti ellenforradalom vezetőit.

- Bevonult a román hadsereg Újpestre. Katonai közigazgatás alakult.

- Főispáni rendeletre felfüggesztették Újpest városi autonómiáját.

- Megnyitották Újpesten a KERÜLETI SZOCIÁLIS OTTHONT.

- Megindult az oktatás az újpesti leánygimnáziumban (később Kanizsay D.)

- Október 1-jétől dr. Semsey Aladár törvényhatósági biztosként irányította a várost.

1920

- Megalakult az újpesti EVANGÉLIKUS NŐEGYLET.

- A NÉPSZÍNHÁZ felvette BLAHA LUJZA nevét.

- A NEMZETI HADSEREG alakulatai bevonultak Újpestre.

1921

- Megnyitották az új temetőt a Megyeri úton.

- Megalakult az ÚJPESTI KATHOLIKUS NŐSZÖVETSÉG, az ÚJPESTI KERESZTYÉN NŐEGYLET és a LÓRÁNTFFY ZSUZSANNA EGYESÜLET.

- ÁLLAMI ADÓHIVATAL nyílt Újpesten.

- Megnyitották a 2. sz. polgári fiú- és a 2. sz. polgári leányiskolát.

- A városi gimnázium felvette KÖNYVES KÁLMÁN nevét.

- Megalakult a SZENT MARGIT LEÁNY-KONGREGÁCIÓ.

- Zsidó elemi iskola kezdte meg működését.

- PFEIFFER IGNÁC vezetésével megnyílt az IZZÓ KUTATÓ LABORATÓRIUMA.

1922

- Felavatták a Megyeri úti, HAJÓS ALFRÉD tervezte UTE-STADION-t.

- Újpest visszanyerte városi autonómiáját. Polgármester: dr. SEMSEY ALADÁR lett.

- Meghalt dr. VENETIANER LAJOS főrabbi.

1923

- Súlyos árvízkatasztrófa érte a várost. 2000 megyeri polgár maradt fedél nélkül.

- Megkezdődött a termelés az ÚJPESTI

GYAPJÚFONÓ ÉS SZÖVŐGYÁR-ban.

- A lakásínség enyhítésére a város a Gorove (ma Elem) utcában, három földszintes épületben, 22 db egyszobás lakást építtetett.

- Leleplezték a FERENC JÓZSEF tér sarkán a HŐSÖK SZOBRÁT, ami 223 újpesti, az I. világháborúban elesett katonaáldozatnak állított emléket.

- Dr. GÁRDI JENŐ újpesti orvos létrehozta a Jókai u. 3. sz. házban a JÓZSEF FŐHERCEG SZANATÓRIUM helyi intézetét, ahol később csak gyerekeket gyógyítottak.

- Megalapították az ÚJPESTI SZÖVŐGYÁRAT, a CÉRNAGYÁRAT és a BROWN BOVERI MŰVEK VILLAMOSSÁGI Rt.-t.

1924

- Megkezdődött a FINOMPOSZTÓGYÁR gyárépületeinek és három munkásháznak építése.

- Létrejött a HAZAI PAMUT-SZÖVŐ-, FESTŐ, FEHÉRÍTŐ- ÉS KIKÉSZÍTŐGYÁR RT. (HPS - a betűszó az alapító családra utal: Hermann Pollack und Söhne) a Baross utcában.

- Fiúnevelő intézet létesült a CLARISSEUM-ban, szalézi szerzetesek vezetésével.

1925

- Megépültek az IRÁNYI DÁNIEL utcai városi házak. Hat darab egyemeletes épület, épületenként tizenhat lakással.

- Kibővítették az IPARTESTÜLETI székházat ZÁK ALAJOS tervei szerint.

- Emeletet építettek a FERENC JÓZSEF téri (ma Tanoda tér) iskolaépületre, így lehetővé vált a KANIZSAY DOROTTYA LEÁNYGIMNÁZIUM elhelyezése.

- Megalakult a CREDO FÉRFI EGYESÜLET.

1926

- Fölépültek a BAROSS UTCAI városi házak, 52 egyszobás lakással.

A Mátyás téri városi házakat 1927-ben adták át

- Két új haranggal gazdagodott a belsővárosi református templom.

- A volt Károlyi-vadászház átépítésével megkezdődött a megyeri karmelita zárda és oktatási intézményeinek kialakítása.

- RAFFAI ISTVÁN vezetésével megalakult az ÚJPESTI MUNKÁSKÉPZŐ DALKARÁNAK GYERMEKKÓRUSA.

1927

- Átadták a MÁTYÁS TÉRI városi házakat, három kétemeletes épületben, 130 egyszobás és 24 kétszobás lakással.

- FOERK ERNŐ tervei szerint megépült a FA-ÉS FÉMIPARI SZAKISKOLA.

- Megkezdődött a termelés a PANNÓNIA BÁRÁNYBŐR-NEMESÍTŐ és KERESKEDELMI Rt.-nél.

- PAPÍRGYÁR létesült a Váci úton.

1928

- SÁNDY GYULA tervei alapján felépült az újpesti FŐPOSTA épülete.

- Emeletráépítéssel bővítették a MUNKÁS-OTTHON épületét.

- Felszentelték a BRUNO BUCHWEISER osztrák építész által tervezett Erzsébet téri (ma Aschner Lipót tér) NAGYBOLDOGASSZONY templomot.

- Megépült a Vasút u. 87. sz. alatt (ma Görgei u.) az ÚJPESTI SZÜLŐOTTHON. A terveket BÖHM HENRIK és HEGEDŰS ÁRMIN készítették.

- Felavatták az evangélikus templom első orgonáját.

- Megindult a rendszeres közszekekötetés Újpest és Békásmegyer között.

1929

- Újpest megyei jogú városi rangot kapott. Polgármester: dr. SEMSEY ALADÁR.
- Gyülekezeti házat építettek a belsővárosi református gyülekezetben.
- A villasort Újpesthez csatolták.
- A kikötő északi részén megépítették a MAGYAR KIRÁLYI FOLYAMÖRSÉG műszaki üzemét, hajótelepét, irodáit és laktanyáját.
- Fölépült a MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI ADÓHIVATAL épülete a Kolozsvári (ma Munkásotthon) utca és Erzsébet utca sarkán.
- Átépítették a kikötő zsiliprendszerét, megnyitották a flottilla első laktanyáját.

1930

- Befejeződött az ÁRPÁD KÓRHÁZ főépületének építése.
- Fedett tenispálya épült az IZZÓ KULTÚRHÁZ-ban.
- Megindult az első autóbusz 20-as jelzéssel a Keleti pályaudvarig.
- IPAROSOTTHON létesült az elaggott munkásoknak a Lőrinc u. 123. alatt.

1931

- Ünnepelesen átadták a Lőrinc utca 123. sz. alatt épült ÚJPESTI IPAROS OTTHONT.
- BRÓDY IMRE az Egyesült Izzó fizikusa szabadalmaztatta az általa kifejlesztett kriptontöltésű izzólámpát.

1932

- Felépült a VÁROSI KÓRHÁZ JENDRASSIK ALFRÉD tervei alapján.
- Korszerűsítették az 1896-ban épült vasúti hidat.
- Megjelent dr. UGRÓ GYULA „ÚJPEST” című monográfiája.

- Kibővítették a belsővárosi református templomot.

- HALASSY OLIVÉR olimpiai bajnok a Los Angeles-i olimpián.

- Emléktáblát avatnak a VÁROSHÁZÁN 1848 és GÖRGEI tiszteletére.

1933

- Felszentelték a megyeri karmelita templom harangtornyát.

- Működni kezdett a CSÁNYI UTCAI városi óvoda.

- Megjelent az ÚJPESTI EVANGÉLIKUS ÉRTESÍTŐ.

1934

- Felszentelték az AGGHÁZY TIBOR tervezte Nap utcai SZT. JÓZSEF templomot.

- A HORTHY MIKLÓS úton épült rendőrségi épület a MAGYAR PAMUTIPAR RT. KULTÚRHÁZA lett.

1935

- Emeletráépítéssel bővült a KÁROLYI KÓRHÁZ.

- Megalakult a BETHLEN KATA református női egyesület.

1936

- BAY ZOLTÁN fizikus lett az IZZÓ KUTATÓLABORATÓRIUMÁNAK vezetője.

- HALASSY OLIVÉR olimpiai bajnok lett a berlini olimpián.

1937

- A PANNONIA RT. bejelentette a „PANOFIX” eljárás világszabadalmát.

- Két napos ünnepség keretében adták át az új KATOLIKUS KULTÚRHÁZAT.

- A trianoni békediktátum elleni tiltakozásként, felavatták KOCSIS ANDRÁS „FÁJDALMAS ANYA” c. szobrát.

1938

- A Váci út 104. sz. alatt megnyitották a TUNGSRAM USZODÁT.

- Átadták a CHINOIN RT. új gyermekotthonát, amit VADÁSZ MIHÁLY és PREISICH GÁBOR terveztek.

- Lebontották a hírhedt járványkórházi barakk-épületeket és helyükre 96 munkáslakást építettek.

- Újpest új polgármestere: dr. POHL SÁNDOR lett.

1939

- Hadiüzemmé nyilvánították a BÁNYA-GÉPGYÁRAT, a CHINOINT és az EGYESÜLT IZZÓT.

- Evangélikus cserkészcsapat alakult.

- Új polgármestere lett Újpestnek dr. HESS PÁL személyében.

1940

- Megnyitotta kapuit az ÚJPESTI VÁROSI SZÍNHÁZ a Horthy Miklós (ma Görgei) úton.

- A II. zsidótörvény hatására feloszlatták az ÚJPESTI KÖZMŰVELŐDÉSI KÖRT

- ENDRE LÁSZLÓ főispán rendeletére megváltoztatták a zsidó személyekről elnevezett újpesti utcák nevét. A Wolfner utcából Tímár utca, a Löwy Izsák utca neve Levente utca, a Venetianer utca Honvéd utca lett.

1941

- Magasabbra építették a református templom tornyát és timpanonos előcsarnokot építettek.

- Nagysikerű JÓZSEF ATTILA-estet rendeztek a MUNKÁSOTTHONBAN. Az előadók között volt JÓZSEF JOLÁN, ASCHER OSZKÁR, BALÓ ELEMÉR és a VÁNDOR KÓRUS.

- A Lőrinc u. 20. sz. házban megnyílt a DOLGOZÓ LÁNYOK OTTHONA.

- Önálló lett a megyeri református gyülekezet.

1942

- Elhelyezték a kertvárosi katolikus templom alapkövét. Az épület tervezője SZALKAI JENŐ.

- BAY ZOLTÁN vezetésével katonai célú radar-kísérletek kezdődtek az IZZÓ KUTATÓLABORATÓRIUMÁBAN.

1943

- Felépült az új TŰZOLTÓLAKTANYA, id. JANÁKY ISTVÁN tervei alapján.

- Újpest tanácsa minta-faházakat épített az ínségesek részére.

1944

- Felépült a CÉRNAGYÁR bölcsődéje.

- Leégett az ÚJPESTI VÁROSI SZÍNHÁZ épülete.

1944

- Főispáni rendeletre felszámolták az újpesti MUNKÁSOTTHONT.

- Elrendelték az újpesti zsidók gettóba költözését.

- Betiltották az „IGAZ SZÓ” c. lapot.

- Sorozatos bombatámadások voltak újpesti üzemek és a vasúti híd ellen.

- Deportálták Újpest zsidó lakosságát, mintegy 20.000 embert.

- Az újpesti ellenállási mozgalom kibontakozása a nyilas terror ellen.

- A németek felrobbantották az újpesti vasúti hidat.

- Dr. Szalay Sándor lett a polgármester.

1945

- Január 9-én éjszaka a németek kiűrtették Újpestről erőiket és a városban véget ért a II. világháború.

- Megjelent az első újság, a „SZABAD ÚJPEST”. Szerkesztője: MÓD ALADÁR.

- A VÍZTORONY és az angyalföldi Forgách utca között megindult az első villamos.

- A felrobbantott pesti hidak miatt jeges árvíz öntötte el a megyeri városrészt.

- JÓZSEF JOLÁN elnökletével megalakult az „ÍRÓK ÉS MŰVÉSZEK ÚJPESTI SZÖVET-SÉGE”.

- Megnyitották az ÚJPESTI TÜDŐBETEG SZANATÓRIUMI EGYESÜLET GYÓGYISKO-LÁJÁT.

- PRÉM MARGIT a megyeri református gyülekezetnek adta Attila u. 118. sz. házát, ahol később templom épült.

- Leszerelték a szovjet csapatok az EGYESÜLT IZZÓ üzemeinek 75%-át. A gépeket a Szovjet-unióba szállították.

1946

- DOLGOZÓK ESTI ISKOLÁJA indult a KÖNYVES KÁLMÁN GIMNÁZIUMBAN.

- Világraszóló siker: BAY ZOLTÁN és csoportja több éves kísérlet eredményeként, elsőnek a világon sikerült megmérni a Hold-Föld távolságot.

- Államosították a PHÖBUS Rt.-t.

- Felszentelték a kertvárosi katolikus temp-
lomot.

1947

- Megkezdődött a tanítás a VÁROSI KERES-
KEDEMI KÖZÉPISKOLÁBAN (ma Berzeviczy
Gergely Szakközépiskola).

- Felavatták a NÉKOSZ TÁNCICS MIHÁLY
KOLLÉGIUMÁT.

- Felavatták a PANNÓNIA Rt. kultúrházát.

- Leleplezték a mártírhaltalt halt újpesti kereske-
dők emléktábláját.

- Megindult a forgalom a 87-es (megyeri)
villamos meghosszabbított vonalán.

- Átadták a megyeri református gyülekezet új
templomát.

- A Kultuszminisztérium támogatásával
helyreállították az evangélikus templomot.

- Nagy ünnepség keretében avatták fel
KOC SIS ANDRÁS szobrát, a SZOVJET
KATONAI EMLÉKMŰVET (ma a temetőben áll
a szobor).

- Mozgó könyvtár kezdte el működését.

1948

- TILDY ZOLTÁN köztársasági elnök felavatta
az újpesti ZSIDÓ MÁRTÍROK EMLÉKMŰVÉT,
KÖRÖSSY MARIANNA és BLANSBERG
JÁNOS alkotását.

- Megindult az oktatás a VÁROSI ZENE-
ISKOLÁBAN.

- Államosították a MAUTHNER BÖR-
GYÁRAT, új neve ÚJPESTI BÖRGYÁR lett.

- Államosították a MAGYAR PAMUTIPAR Rt.-t.

- Megalakult az ÚJPESTI ÉPÍTŐIPAROSOK
SZÖVETKEZETE.

- Felavatták a HPS új kultúrházát.

- DÖBRENTAI KÁROLYNÉ az új polgár-
mester.

- Felavatták TOKODY GYÖRGY PETŐFI
szobrát a Deák és Virág utcák sarkán.

1949

- 48 lakásos bérházat építettek a Szt. László
téren.

- Az UTE Stadionban nyitották meg a
VILÁGIFJÚSÁGI TALÁLKOZÓT (VIT)

- Meghalt dr. UGRÓ GYULA, Újpest első
polgármestere.

- A háború utáni első népszámlálás szerint
Újpesten 70.407 személy élt.

1950

- Újpest elveszítette városi rangját és Budapest IV. kerülete lett. Az új közigazgatás élén LENKEI LÁSZLÓ tanácselnök állt.

- Átadták a Dózsa György úti (ma Görgei) SZTK RENDELŐINTÉZET korszerű épületét. Tervezői: KISS FERENC, MIKOLÁS TIBOR és RÁNKI JÓZSEF.

- Megkezdődött a munka a GYÓGYSZER-KUTATÓ INTÉZETBEN.

- Megalakult a BÁN TIBOR TERMELŐ-SZÖVETKEZET a volt Károlyi uradalomban.

- Az UTE és a BUDAPESTI RENDŐRSPORT EGYESÜLET összevonásra került és a továbbiakban ÚJPESTI DÓZSA néven működött.

1951

- Az egykori Újpesti Közművelődési Körszékházát (Árpád út 66.) újra művelődési háznak használták, SÁGVÁRI ENDRE MŰVELŐDÉSI KÖZPONT néven.

- VEGYESIPARI JAVÍTÓ VÁLLALAT kezdte meg működését.

- Megindult a termelés az EGYESÜLT IZZÓ VÁKUUMTECHNIKAI GÉPGYÁRÁBAN a Szilágyi utcában.

1952

- Felépült az ÁLLAMI ÁRUHÁZ az Árpád és István út sarkán. Tervezője: RÁKOS PÁL.

- Súlyos tűzvész pusztított a TÁNCSICS BÖRGYÁRBAN. A kár olyan nagy volt, hogy csaknem teljes újjáépítésre került sor.

- Megszűnt az ÚJPESTI ZENEMŰVELŐ EGYESÜLET, a zeneiskola állami kézbe került.

- Elvették az egyháztól a KATOLIKUS KULTÚRHÁZAT, ahol később ÚTTÖRŐ HÁZ működött.

- Termelni kezdett az újpesti OXIGÉNGYÁR.

1953

- A volt lóversenypálya helyén a Tábor utcában, megnyitották a NYÁRI ÚTTÖRŐ-TÁBORT.

- Felépült a Bajza utcai általános iskola.

- Meghalt dr. SEMSEY ALADÁR ny. polgármester.

1955

- Átadták a KÖNYVES KÁLMÁN GIMNÁZIUM-ban épített csillagvizsgálót.

- Megindult a forgalom az újjáépített ÉSZAKI ÖSSZEKÖTŐ VASÚTI HÍDON.

1956

- Átadták a forgalomnak az Újpestet Angyal-földdel összekötő Béke úti aluljárót.

- PINTÉR BÉLA tervei szerint felépültek a Szt. László téri lakóházak és egy földszintes üzletház.

- A CÉRNAGYÁR-ban az egykori igazgatói lakást kultúrházzá bővítették.

- Megépült a Fóti úton a MŰSZAKI FIZIKAI KUTATÓ INTÉZET.

- Forradalom Budapesten. Ennek hatására tüntetés volt Újpesten a Városháza előtt, ledöntötték a szovjet katonai emlékművet. Forradalmi Bizottság alakult (elnöke KÓSA PÁL asztalosmester lett).

- November 4-e után fegyveres támadás történt a KÖNYVES KÁLMÁN GIMNÁZIUM ellen, ennek következtében az épület jelentős része elpusztult.

- Valamennyi újpesti gyárban sztrájkot szerveztek.

- Az EGYESÜLT IZZÓ KULTÚRHÁZÁBAN megalakult a NAGY-BUDAPESTI MUNKÁSTANÁCS.

- November közepétől a közigazgatás élén ANDRÁSFY GYULA tanácselnök állt.

Világ munkássága!

Az a harc amelyért Magyarország munkásságának és ifjúságának legjava adja életét, az igazság, az emberi jog, a függetlenség és az emberibb életért folyó harc. Tragédiánk minden munkából élő szabadságra vágyó ember tragédiája.

Álljatok mellénk követelőseinkben! Követeljétek szakszervezeteitoken keresztül kormányaitoktól a békeszerződésben vállalt kötelezettségek teljesítését.

Nagy részt kormányaitokon mulott, hogy hazánkban még mindig idegen csapatok tartózkodnak.

Az oroszok menjenek haza!

IGAZSÁGOT MAGYARORSZÁGNAK!

Felkérjük a budapesti svájci és osztrák követéseket, hogy államaik rádióiban sugároztassák felhívásunkat.

ÚJPEST MUNKÁSSÁGA

1957

- Újjáépítették a KÖNYVES KÁLMÁN GIMNÁZIUM épületét.

- A DUNA CIPŐGYÁRBAN új kazánház épült.

1959

- Felavatták GYENES TAMÁS VÖRÖSKATONA c. szobrát a MAHART házak előtti parkban.

- Kivégezték az ÚJPESTI FORRADALMI BIZOTTSÁG hét tagját.

- Az István téri piac egy részén tetőszerkezetet építettek.

- A DUNA CIPŐGYÁR-ban 500 személyes öltözőt és fürdőt építettek.

- Elkészült három utca (Nagysándor, Geduly és Mikszáth) csatornázása.

- Oldalhajóval bővítették az ÚJPEST-ÚJVÁROSI REFORMÁTUS TEMPLOMOT.

Újpest központja az 1960-as években

1960

- Megnyitották a Papp József utca (ma Szt. Imre) és Pamutgyár utca mentén a DALLOS IDA KULTÚRHÁZAT.

- Új lakóházakat adtak át az Árpád út és Attila utca sarkán.

- Megépült a GYÓGYSZERKUTATÓ INTÉZET antibiotikum-kutató bázisa és kísérleti üzeme.

1961

- Felépült a Fóti úti általános iskola

1962

- Megkezdődött a Fóti úton az MTA MŰSZAKI FIZIKAI ÉS HÍRADÁSTECHNIKAI KUTATÓ INTÉZETE új épületeinek építése.

- Megalakult a FIATAL ÉRTELMISÉGIEK KÖRE.

- PATYOLAT Üzemet nyitottak az Attila utcában.

- Véglegesen felszámolták a régi temetőt.

1963

- Létrejött a BUDAPESTI BÚTORIPARI VÁLLALAT (BUBIV) a Lórántffy utcában.

- A MAGYAR PAMUTIPAR újpesti gyára a BUDAPRINT része lett.

1965

- Átadták az EGYESÜLT IZZÓ új irodaházát. Tervezője: PÓCZA JÓZSEF volt.

- Átadták az MTA MŰSZAKI FIZIKAI KUTATÓ INTÉZETÉNEK 11 emeletes épületét.

- Rendezték a Szilas-patak torkolati terepét.

1966

- Befejeződött a CHINOIN rekonstrukciója.
- Meghalt Berda József költő

1967

- A három újpesti kórház összevonásával létrehozták az ÚJPESTI KÓRHÁZ és RENDELŐ-INTÉZETET.

- Létrejött a DERKOVITS IFJÚSÁGI KLUB a Csokonai utcában.

1968

- Megépült a „FÜSZÉRT” központi raktárháza a Csányi utcában. Építész-tervező: VIRÁG CSABA.

- A Baross utcai VÁROSI KÓRHÁZ új épülettel bővült. Tervezője: BOROSS ZOLTÁN volt.

- Védett növényné nyilvánították az újpesti HOMOKTÖVIS-t.

- Megkezdődött az IZZÓ LAKÓTELEP építése a Fóti út északi oldalán.

1969

- Megkezdtek az újpesti piac átépítését.

1970

- Megkezdődött Újpest városközpontjának átépítése.

- Korszerűsítették a Káposztásmegyeri Vízműtelepet.

1972

- Kialakították az első HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY-t a Templom utcában. Vezetője: NEOGRÁDY LÁSZLÓ iskolaigazgató-helyettes lett.

1973

- Befejeződött az ALKOTMÁNY MOZI átépítése, felújítása.

- 1250 lakás lebontásával megkezdődött a szanálás Újpest déli részén.

- Bontás közben megsemmisült az 1923-ban állított I. világháborús emlékmű az Április 4-e (ma Tanoda) téren.

- Elkészült Káposztásmegyer részletes rendezési terve, TENKE TIBOR és MESTER ÁRPÁD munkája.

1974

- Átadták a forgalomnak az Újpestet Rákospalotával összekötő Árpád úti felüljárót.

- Megépült az Árpád úti új uszoda. Tervezői: SZENTMÁRTONI FERENC és BENE LÁSZLÓ. A belső falkép BARCSAY JENŐ munkája.

- Megkezdődött a városközpont I. ütem szerinti építkezése.

1975

- Megépült a kertvárosi katolikus plébánia új, kétszintes épülete.

1976

- Felépült a Munkásotthon utcai általános iskola.

- Átadták a korszerűsített ÚJPEST TÁVBESZÉLŐ KÖZPONTOT.

1977

- Felállították MIKUS SÁNDOR „ANYASÁG” c. szobrát az Izzó lakótelepen.

- A Városháza ablakkereteit acél-alumínium-szerkezetűre cserélték.

- Súlyos tűzvész pusztított a MAGYAR PAMUTIPAR gyárában, teljesen kiégett az üzem fonodája.

- Felavatták az Újpesti Dózsa atlétikai stadionját a Szilágyi utcában.

1978

- Befejeződött a belsővárosi református templom belső felújítása.

- Megkezdődött a termelés az MPI újjáépített fonodájában. Tervezői: KISS ANDRÁS és JANÁKY GYÖRGY voltak.

- Megkezdődött a tanítás az új Nyár utcai iskolában.

- Megkezdődött az ÉSZAK-PESTI SZENNYVÍZTISZTÍTÓ építése a PALOTAI-SZIGETEN.

1979

- Megkezdődött a baptista imaház teljes átépítése HARSÁNYI ATTILA tervei szerint.

- Görögkatolikus szórványlelkészség alakult. Paróchusa dr. MAGYAR ANDRÁS.

- Átadták a Berda József utcai SZOLGÁLTATÓ KÖZPONTOT.

1980

- Megkezdődött a városközpont II. ütemű átépítése.

- Megkezdődött a tanítás az új Erzsébet utcai iskolában.

- Langlet Waldemar özvegye alapítványt tett férje emlékére, a nevét viselő iskola javára.

1982

- Megkezdtek a Szilas patak újpesti szakaszának szabályozását.

- Létrehozták a magyarországi félvezetőgyártás központját a Fóti úton. A vállalat neve MIKRO-ELEKTRONIKAI VÁLLALAT (MEV) lett.

- Megszüntették a 3-as és 55-ös jelzésű villamosjáratokat.

- A Rózsa utca új neve: TITO utca lett.

1983

- Elhelyezték a KÁPOSZTÁSMEGYERI LAKÓTELEP alapkövét.

1984

- Átadták a Sporttelep utcai, 26 garzonlakásból álló NYUGDÍJASHÁZAT.

- Megnyitotta kapuit a KÁPOSZTÁSMEGYERI ÁLTALÁNOS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT.

- Az Egyesült Izzó új neve: TUNGSRAM Rt. lett.

1985

- Átadták a Rezi Károly (ma Király) utcai 36 lakásos NYUGDÍJASHÁZAT.

- Megszüntették a 10-es jelzésű villamosjáratot.

1986

- Meghosszabbított útvonalon kezdett közlekedni a 14-es villamos. Az új végállomás: KÁPOSZTÁSMEGYER, SZILAS-PATAK lett.

- Megnyitották a KIOSZ (ma Ipartestület) új székházát a Deák F. u. 28. sz. alatt.

- Felépült a BABITS MIHÁLY GIMNÁZIUM Káposztásmegyeren.

- A Tavasz u. 4. sz. alatt megnyitották az ADY ENDRE MŰVELŐDÉSI és MUNKÁSTOVÁBBKÉPZŐ KÖZPONTOT.

1987

- 1934 lakás épült eddig Káposztásmegyeren.

- Megnyílt a KOKTÉL KISÁRUHÁZ a Rezi Károly (ma Király) utcában.

- Átadták a KOZMA LAJOS FAIPARI SZAKKÖZÉPISKOLA új épületét a Deák utcában

- Megkezdődött a tanítás a Virág utcai iskolában.

- Működni kezdett a Lakkozó utcai iskola-óvoda-bölcsőde.

- Befejeződött a piac bővítése.

1988

- PEDAGÓGUS OTTHONT nyitottak a Povázsay (ma Hajnal) utcában.

- Megalakult az ÚJPESTI ÉRTELMISÉGI KLUB. Elnöke dr. SOMOS ANDRÁS.

- Megkezdte adásait az ÚJPESTI KÖZÖSSÉGI TELEVÍZIÓ. Vezetője: MELCZER ANDRÁS.

1989

- A Pozsonyi utcában megnyitotta kapuit a HALASSY OLIVÉR SPORTKÖZPONT.

- Bejelentették, hogy az amerikai GENERAL ELECTRIC Co. megvásárolta a TUNGSRAM részvények több, mint felét, és átvette a cég irányítását.

- Létrejött az ÚJPESTÉRT EGYESÜLET. Elnöke: dr. PESTA LÁSZLÓ.

- A Fővárosi Tanács telket jelölt ki az új, káposztásmegyeri katolikus templom építésére.

- Újpesten 106.875 állandó lakos 39.810 lakásban élt.

- Létrejött az ASCHNER LIPÓT ALAPÍT-VÁNY a kiváló ipari vezetők elismerésére. Alapítók: TUNGSRAM Rt. és a MAGYAR HITEL BANK.

- Létrejött az ÚJPESTI VÁROSVÉDŐ KÖR. Elnöke: KADLECOVITS GÉZA

1990

- Negyven év után ismét önkormányzat irányította Újpest életét. A polgármester dr. DERCE TAMÁS SZDSZ-politikus lett.

- Megnyitotta kapuit az ÁRPÁD ÜZLETHÁZ.

- Nagyszabású megemlékezést rendezett az ÚJPESTI VÁROSVÉDŐ KÖR és az ÚJPESTI ÉRTELMISÉGI KLUB a város alapításának 150. évfordulóján. 19 idős újpesti polgár „AD

HONOREM ÚJPEST. 1840-1990” elismerést kapott. Emléktáblát avattak GRÓF KÁROLYI SÁNDOR tiszteletére a róla elnevezett kórház falán, koszorúzásra került sor Fóton GRÓF KÁROLYI ISTVÁN koporsójánál és a Megyeri úti temetőben az egykori polgármesterek sírjainál.

- Megindult a metróforgalom ÚJPEST-KÖZPONT végállomásig.

1991

- Megtörtént a káposztásmegyeri új templom alapkövetétele GÖNCZ ÁRPÁD köztársasági elnök és MAROSI IZIDOR váci megyéspüspök közreműködésével.

- Több újpesti utca kapta vissza eredeti nevét.

- Megnyitotta kapuit a Király utcai ORVOSI RENDELŐ.

- Felavatták a TŰZOLTÓLAKTANYA előtt felállított TŰZOLTÓ EMLÉKMŰVET, SIKLÓDY LŐRINC alkotását.

- A Január 10-e tér új neve Aschner Lipót tér lett. Ebből az alkalomból emléktáblát avattak a legendás hírű vezérigazgató tiszteletére.

- Korszerű OTP fiókot nyitottak az egykori GYORSBÜFÉ helyén az Árpád út és Mártírok útja sarkán.

- Megkezdődtek az előadások az ÚJPEST SZÍNHÁZBAN.

- Megkezdte adásait a káposztásmegyeri ÓCEÁN TELEVÍZIÓ. Vezetője: PRÓFUSZ JÓZSEF.

- A DOLGOZÓK GIMNÁZIUMÁNAK új neve: BRÓDY IMRE GIMNÁZIUM.

1992

- Megépült a Megyeri úton a REKORD bevásárlóközpont.

- A lebontott DALLOS IDA KULTÚRHÁZ helyén megnyílt a BAUWELT ÁRUHÁZ.

- Az ÚJPESTI CÉRNAGYÁR kizárólagosan angol tulajdonba került és COATS HUNGARY Ltd. néven üzemel tovább.

- Az ASCHNER LIPÓT ALAPÍTVÁNY létrehozta az ÚJPESTI HELYTÖRTÉNETI ALAPÍTVÁNY-t. A kuratórium elnöke: HOCK ZOLTÁN.

- A VÁROSVÉDŐ KÖR első ízben rendezett diákvetélkedőt helytörténeti témában.

- A BRÓDY IMRE GIMNÁZIUM új épülete, a volt Attila utcai általános iskola lett.

1993

- Ötvennégy év után ismét díszpolgárt választott az önkormányzat közgyűlése dr. GYÖKÖSSY ENDRE és NEOGRÁDY LÁSZLÓ személyében.

- A lerombolt I. világháborús emlékmű helyén felállították ZALA GYÖRGY szobrát, ami ismét emlékeztet a háború hősi áldozataira.

- Megnyitották az ÚJPEST GALÉRIÁT az Árpád út 66. sz. alatt.

- POLGÁRCENTRUM néven, felújított épületben megkezdte működését az ÚJPEST SZÍNHÁZ KAMARA SZÍNHÁZA.

- Megjelent az ÚJPEST című önkormányzati újság első száma. Szerkesztője: BANGA KATALIN.

1994

- Megnyílt a KÜLVÁROSI KÁVÉHÁZ.

- Elkészült a városközponti lakótelepek részletes rendezési terve, KOROMPAY JUDIT munkája.

- Elkészült az ÚJPESTI ERŐMŰ részletes rendezési terve.

- Megjelent az ÚJPESTI HELYTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ első száma. Szerkesztő: KADLECOVITS GÉZA.

- Megalakult az ÚJPESTÉRT EGYESÜLET. Elnöke: dr. DERCE TAMÁS.

- Megjelent az első helytörténeti tankönyv. Szerzői: HIRMAN LÁSZLÓ és HARGITAI KATALIN.

1995

- Felszentelték a káposztásmegyeri SZENT-HÁROMSÁG templomot. Tervezői: GRESKOVICH KLÁRA és BECKER GÁBOR voltak.

- Felépült az első „zöldtornyos” ház a Mártírok útja és a Munkásotthon utca sarkán.

- Átadták az új digitális telefonközpontot az István u. 16. sz. alatt. Tervezője: CSÁGOLY FERENC.

- Átadták az új közösségi házat a belsővárosi református gyülekezetnek.

- Megkezdődött a NAGYVÁRADI LIGET lakótelep építése. Tervezője: VADÁSZ GYÖRGY.

- Megnyílt az Erzsébet u. 50. sz. alatt az új OTP fiók. Tervezői: KÖNIG TAMÁS és WAGNER PÉTER.

- Megalakul az ÚJPESTI VÁROSVÉDŐ EGYESÜLET. Elnöke: dr. KAPOLYI LÁSZLÓ lett.

- Ismét egyházi tulajdonba került a KATOLIKUS KULTÚRHÁZ a Szt. István téren.

- A Puskás Tivadar Szakmunkásképző Iskola új neve: BAY ZOLTÁN SZAKMUNKÁSKÉPZŐ ISKOLA lett.

1996

- Megalakult a KÁPOSZTÁSMEGYERÉRT EGYESÜLET.

- Létrejött a KÁPOSZTÁSMEGYERI RÉSZ-ÖNKORMÁNYZAT. Elöljárója: MÉSZÁROS FERENC.

- Az Újpesti Értelmiségi Klub átalakult és új nevet vett fel, ÚJPESTI KÖZMŰVELŐDÉSI KÖR-ként működik tovább. Vezetői: dr. SOMOS ANDRÁS, dr. SIPOS LAJOS és dr. HOLLÓSI ANTAL.

- Emlékparkot avattak 1956 tiszteletére.

- Az egykori Viola utcai iskola épülete a református egyház kezelésébe került, hogy itt működjön majd a KÁROLI GÁSPÁR EGYETEM egyik fakultása.

- Emléktáblát avattak KELEMEN GYULA egykori szociáldemokrata politikus tiszteletére a Munkásotthon utcában.

- Megnyílt a KOSSUTH KÖNYVKIADÓ új könyvesboltja a Csányi u. 36-ban.

- Felépült a BILLA ÁRUHÁZ a Tél utcában.

- Dr. KAPOLYI LÁSZLÓ akadémikus megalapítja a KRISZT LAJOS EMLÉKÉRE ALAPÍTVÁNY-t, városházi tisztviselők jutalmazására.

1997

- Saját presbitériummal megalakult a KÁPOSZTÁSMEGYERI MISSZIÓS EGYHÁZ-KÖZSÉG ZÁMBÓ ANDRÁS református lelkipásztor vezetésével.

- Felavatták a FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR új helyiségeit a Király utcában

- Felavatták GRÓF KÁROLYI ISTVÁN bronzszobrát, PAULIKOVICS IVÁN alkotását.

- Átadták a Hargita utcai orvosi rendelőt.

- Megkezdődött a SZILAS LAKÓPARK építése.

- Átadták rendeltetésének az új ZSIDÓ SZERETETOTTHONT a Liszt Ferenc utcában.

- Megtartották az utolsó előadást az ALKOTMÁNY MOZI-ban.

- Kívül-belül megújult az újpesti ZSINAGÓGA.

1998

- Megszűnt a FÉNY (későbbi nevén: Lux) mozi. Helyére a Jókai patika költözött.

- Megindult a forgalom a 14-es villamos öt megállóval meghosszabbított nyomvonalán.

- Felavatták GÖRGEI ARTÚR mellszobrát, GÖMBÖS LÁSZLÓ alkotását.

- Megkezdődött az oktatás a KÁROLYI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEMEN, a Viola utcában.

- Átadták az ÁRPÁD KÓRHÁZ INTENZÍV THERÁPIÁS OSZTÁLYÁT. Tervezője: SCHREMMEL ZOLTÁN.

- Fennállásának 50. évfordulóját ünnepelte a

Berzeviczy Gergely Szakközépiskola.

- Megszűnt a tanítás a Tanoda téri iskolában.

1999

- KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁGI PARKOT avattak a Dugonics utcában.

- A BÖRFELDOLGOZÓ IPARI SZAKKÖZÉPISKOLA ÉS SZAKMUNKÁSKÉPZŐ INTÉZET alapításának 50. évfordulóját ünnepelte.

- Felavatták a közadakozásból felújított orgonát a ZSINAGÓGÁBAN.

- Az önkormányzat megalapította az „ÚJPESTÉRT DÍJAT”

- Átadták az új, kibővített HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYT a Berda József utcában.

- Megkezdődött a tanítás a SZENT JÁNOS APOSTOL KATOLIKUS ÁLTALÁNOS ISKOLA tantermeiben a Tanoda téren.

- Elhelyezték a káposztásmegyeri református templom és gyülekezeti ház alapkövét a Kordován téren.

- Felavatták az M0-ás körgyűrű újpesti szakaszát.

- Átadták a KÁPOSZTÁSMEGYERI VÍZMŰ-TELEP I-II. szektorának automatizált központját.

2000

Újpest közigazgatási státusa:

Budapest főváros IV. kerülete.

Polgármester: dr. DERCE TAMÁS

Alpolgármesterek: HOCK ZOLTÁN
KORONDY MARICA
NAGY ISTVÁN

Jegyző: dr. VITÁRIS EDIT

Tanácsnokok: dr. HOLLÓSI ANTAL
VINCZE ISTVÁN

KATONA SÁNDOR

GYÉRESSY ANTALNÉ

KOVÁCS SÁNDOR

BORUZZS ANDRÁS

Elöljáró:

(Káposztásmegyeri Részönkormányzat)

A Petőfi utca egy részlete már a XXI. századot képviseli

(Fotó: Véték Gábor)

Országgyűlési képviselők: CSIZMÁR GÁBOR
KISS PÉTER

Egyházi vezetők:

P. BÍRÓ LÓRÁNT, plébános
P. TARJÁNYI FERENC, ig. plébános
Dr. TOMKA FERENC, plébános
PÁLYI LÁSZLÓ, plébános
URBÁN GÁBOR, plébános
MAGYAR FERENC, plébános
Dr. MAGYAR ANDRÁS, tb. esperes-parochus
ZSENGELLÉR JÓZSEF református lelkész
CSÖSZ LAJOS református lelkész
ZÁMBÓ ANDRÁS református lelkész
BLÁZY LAJOS evangélikus lelkész
ÚJVÁRI FERENC baptista lelkész
BOROS CSABA baptista gyülekezetvezető
DEUTSCH LÁSZLÓ főrabbi
RAPPAPORT ZOLTÁN hitközségi elnök.

Lakosok száma: 107.705 fő, ebből férfi 49.946 fő, nő 57.002 fő.

Lakások száma: 41.823.

Forrásjegyzék:

- Dr. Ugró Gyula: Újpest monográfia
- Szilágyi-Windt László: Az újpesti zsidóság története.
- Gere Lajos: 50 éves az Újpesti Ipartestület.
- Szalai György: Az újpesti Munkásotthon története
- Az újpesti egyházak és felekezetek története.
- Bírósi épületek Magyarországon.
- Hendel Ödön: Az újpesti főgimnázium története
- Gerelyes Endre: Újpest története
- Magyar építészet
- Írások a település történetéből. Újpest.
- Évek, művek, alkotók.
- Modern építészeti lexikon.
- Budapest lexikon.
- Újpesti képes almanach
- Újpesti Helytörténeti Értesítő klf. számai
- Újpest c. lap (IV. ker. Tanács)
- TUNGSRAM Rt. története.
- CHINOIN Rt. története.
- Az újpesti bőripar története.
- Újpesti Napló klf. számai
- Fővárosi Levéltár anyagai.
- Magyar Országos Levéltár anyagai
- Magyar Pamutipar története.
- Püspöki Levéltár. Vác.
- a munkacsoport tagjainak saját gyűjtése.

Az Újpesti Helytörténeti Értesítő

1999. évben megjelent számainak

tartalomjegyzéke

Dokumentumok

Gróf Károlyi István adományozó irata 1843.	2. sz.
Kiáltvány 1919.	3. sz.
CHINOIN részvény 1926.	4. sz.
Új-Megyer gyarmat prothocolluma 1840-1850.	5. sz.
Újpesti kapuk	6. sz.

Tanulmányok

IVÁNYI JÁNOS: Az újpesti vasúti Duna-híd története	1. sz.
KÖRÖS ANIKÓ: Újpest utcaneveinek története	1. sz.
FEJES ANTAL: A 90 esztendő Munkásotthon története	1. sz.
FEJES ANTAL: Szemelvények Újpest történetéből	2. sz.
FERICSÁN KÁLMÁNNÉ: A Ferenc József tértől a Tanoda térig	2. sz.
FEJES ANTAL: Nyolcvan éve történt...	3. sz.
KRIZSÁN SÁNDOR: Újpest tömegközlekedésének kronológiája	3. sz.
Dr. LÁNYI GYÖRGY: A magyar gyógyszeripar újpesti fellegvára	4. sz.
FEJES ANTAL: Szemelvények Újpest történetéből	4. sz.
Dr. SZERÉNYI ANTALNÉ: Berda József emlékezete	6. sz.
SZENTPÁLI GÁBOR: Az 1923. évi megyeri árvíz	6. sz.

Emlékezések

Dr. Hilscher Rezső emlékezete Újpesten	2. sz.
Orgonaavatás Újpesten	3. sz.
A vértanúk emlékezete	6. sz.
A harmadik évezred küszöbén	6. sz.

Képek

Az újpesti Duna-híd próbaterhelése 1955.	1. sz.	A CHINOIN Rt. egyik laboratóriuma 1920.	4. sz.
Légibomba kiemelése a Duna medréből 1954.	1. sz.	A CHINOIN gyártelep távlati képe 1921.	4. sz.
A Munkásotthon bontása 1969.	1. sz.	Szent István emlékezete 1872.	5. sz.
A rombadőlt Munkásotthon épülete 1970.	1. sz.	Berda József újpesti szobra	6. sz.
Rajz az újpesti Munkásotthonról 1984.	1. sz.	Berda József ifjúkori képe 1925.	6. sz.
Lebstück Mária fotója 1880.	2. sz.	Telelő hajók a téli kikötőben 1929.	6. sz.
Az újpesti kocsiszín 1910.	3. sz.	A Sparber-kúria képe	6. sz.
Kőkereszt Újpesten	3. sz.	Az aradi 13 arcképcsarnoka	6. sz.
Dr. Kereszty György és dr. Wolf Emil	4. sz.		

A fotókat ÁROKAY JÓZSEF, WAGNER ALFRÉD, WAGNER ATTILA és BLEICHER IMRE készítették.
A rajzok TOMA ISTVÁN, SZÉKELY GYÖRGY, LOSONCI ÁRON, MOLNÁR ISTVÁN és MURÁNYI ZSOLT munkái.

Helytörténeti hírek...

☞ December 9-én bensőséges ünnepségen emlékeztek meg az újpesti Munkásotthon felavatásának 90. évfordulójáról. A Szabó Ervin könyvtár Munkásotthon utcai fiókjának olvasótermében ez alkalommal márványtáblát helyeztek el, az alábbi szöveggel:

„E könyvtár helyén állott az újpesti Munkásotthon, mely 1909-től hat évtizeden át szolgálta a munkások művelődését, kulturált szórakozását és otthont adott a jogaikat képviselő szakszervezeteknek.

Felavatásának 90. évfordulóján állította

Újpest önkormányzata

MEASZ újpesti szervezete

Újpesti Munkásmozgalmi Klub”

☞ December 11-én tartotta az Újpesti Városvédő Egyesület évzáró ünnepségét a Polgárcentrumban. A nagy érdeklődés mellett megrendezett esemény meghatározó pillanatai voltak, amikor öt, idős újpesti polgárnak átadták az egyesület „Arany horgony” emlékérmét. Több évtizedes odaadó, önfeláldozó munkájukért dr. GRÓFCSIK DEZSŐNÉ ny. gyógyszerész, SOLYÓMNÉ BÍRÓ ÁGNES ny. testnevelő tanár, dr. ERDÉLYI LÁSZLÓ ny. főjegyző, GONDOS JÓZSEF az újpesti Főplébánia ny. sekrestyése és GYŐRI ERIK az újpesti baptista gyülekezet presbitere vette át az elismeréseket. A műsort követő baráti összejövetelen a jelenlévők nagy szeretettel köszöntötték az ünnepeltek.

☞ Dr. KAPOLYI LÁSZLÓ úr, az Újpesti Városvédő Egyesület elnöke az 1999/2000-es tanévben ismét két újpesti egyetemi hallgatónak biztosított ösztöndíjat. A két fiatal rendszeres helytörténeti munkát végez és az ösztöndíj segítséget jelent tanulmányaik sikeres folytatásához. Dr. Kapolyi László úr segítségét mi is köszönjük!

☞ Felhívjuk az érdeklődők figyelmét arra, hogy az ÚJPESTI HELYTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ korábban megjelent számaiból néhány példányt az ÚJPESTI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYNEK adtunk át. Akiknek ezekre a számokra szükségük lenne, kérjük SZÖLLÖSSY MARIANNA segítségét.

FIGYELEM!

FELHÍVJUK KEDVES OLVASÓINK FIGYELMÉT,
HOGY AZ 1999. ÉVI ADÓBEVALLÁSNÁL ISMÉT
RENDELKEZHETNEK ADÓJUK 1%-ÁNAK
ÁTUTALÁSÁRÓL
AZ ÚJPESTI HELYTÖRTÉNETI
ALAPÍTVÁNY JAVÁRA.
KÉRJÜK, HOGY AZ ALAPÍTVÁNY CÉLJAINAK
TÁMOGATÁSÁRA GONDOLJANAK,
AMIKOR ERRŐL DÖNTENEK..
ALAPÍTVÁNYUNK ADÓSZÁMA:

18040609-1-41.

KÖSZÖNJÜK!

Az alapítvány támogatói:

ASCHNER LIPÓT ALAPÍTVÁNY,
„ARANY HORGONY” GYÓGYSZERTÁR,
ÉPORG RT., HANZLIK PÁL, HOLLÓSI GYÖRGY,
HAKONE KFT., IVÁNYINÉ KONRÁD GIZELLA,
IVÁNYI JÁNOS, DR. KAPOLYI LÁSZLÓ,
KOÓS GÁBOR, KOZMA SÁNDORNÉ,
ÚJPEST ÖNKORMÁNYZATA,
ÚJPESTI VAGYONKEZELŐ RT.

Kiadja: az Újpesti Helytörténeti Alapítvány
Elnök: Dr. Sipos Lajos
Szerkesztő: Kadlecovits Géza
Szerkesztőség: 1047 Bródy Imre u. 1.
Tel./fax: 233-1976
Tipográfia: Wagner Attila
Készítette: a Spácium Bt.
Felelős: Koós Gábor